

ВІДГУК

**офіційного опонента Маргіти Наталії Орестівни,
кандидата економічних наук, старшого викладача кафедри
маркетингу і логістики Національного університету
«Львівська політехніка»
на дисертаційну роботу Цалан Мирослави Іванівни
«Організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської
діяльності в регіоні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю
08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка**

1. Актуальність теми дослідження

В дисертаційній роботі Цалан М. І. «Організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні» аналізується актуальна проблема – організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні.

В умовах посилення глобалізаційних процесів та активної взаємодії країн та регіонів, що забезпечує полегшений обмін ресурсами і можливості кооперації, конкурентоспроможність регіонів визначається не лише їх потенціалом, що є сумою окремих галузевих потенціалів регіону, які характеризують його основні макроекономічні параметри, але й новітніми підходами в управлінні ресурсним потенціалом окремих галузей.

Саме тому, важливою складовою формування регіонального економічного потенціалу, що забезпечує формування асиміляційного потенціалу окремих територій та розширене відтворення лісоресурсної бази, є потенціал лісогосподарського сектору регіону.

Лісогосподарська діяльність в сучасних умовах здійснюється переважно державними лісовими господарствами і характеризується застарілими підходами управління, що не враховують поточних конкурентних умов на ринку; відсутністю мотивації до змін, через існування застарілих та негнучких організаційних структур управління; недосконалістю інфраструктурного забезпечення діяльності, що гальмує можливості міжгалузевої та міжрегіональної кооперації; переважно сировинним характером продукції кінцевого виробництва, що виснажує лісоресурсний потенціал регіону та не створює достатнього економічного імпульсу для подальшого розвитку. Ці проблеми обумовлюють необхідність пошуку новітніх механізмів розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні, заснованих на принципах невиснажливого лісокористування.

Застосування нових підходів розвитку лісогосподарської діяльності, що вимагають активізації, оптимізації та диверсифікації діяльності лісових

господарств для удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні можна вважати ключовим фактором успіху у конкурентному середовищі, що обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Цалан М. І. Наукову новизну одержаних результатів визначає насамперед спрямованість мети дослідження на подальший розвиток, поглиблення і розширення наукового-теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні.

Для досягнення поставленої мети в дисертації було сформульовано та вирішено комплекс складних та взаємопов'язаних задач, серед яких: визначення сутності лісогосподарської діяльності та її роль в регіональній економічній системі; узагальнення та систематизація факторів розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні; поглиблення розуміння сутності та структури організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні; характеристика сучасного стану розвитку лісогосподарської діяльності в Закарпатській області та її вклад в соціально-економічний розвиток регіону; оцінка рівня розвитку лісових господарств регіону; визначення напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні; розроблення моделі кластерної організації розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні; удосконалення програмних підходів до розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні.

Враховуючи вищезазначене, слід зауважити, що дисертаційне дослідження Цалан М. І., спрямоване на обґрунтування наукового-теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні презентує результати, що мають наукову новизну та практичну цінність. Наукові результати, одержані в ході дослідження, є достатньо обґрунтованими, доведені до практичного впровадження, що дозволяє зробити висновок про наявність предмету публічного захисту основних положень дисертації.

2. Зв'язок роботи з науковими темами, програмами, планами

Дисертаційне дослідження виконане в руслі пріоритетних напрямів економічного та соціального розвитку регіонів України, відповідно до тематики науково-дослідної роботи економічного факультету ДВНЗ “Ужгородський національний університет” – “Формування механізмів активізації потенціалу економічної системи Закарпаття в умовах глобалізації” (Державний реєстраційний номер 0116U003557, довідка № 5928/01-27 від 15.12.17 р.), де особистий внесок автора полягав у дослідженні факторів розвитку лісогосподарської діяльності на регіональному рівні, аналізі її сучасного стану та тенденцій в Закарпатській області, визначенні напрямків удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні.

Особистий внесок автора у наукових розробках, що відповідали спрямованості обраного в дисертації напрямку досліджень, за науковою темою кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, а саме: “Україна в системі європейської політичної та економічної інтеграції” (Державний реєстраційний номер 0116U003324, довідка №5929/01-27 від 15.12.17 р.) проявився у дослідженні ступеню та специфіки участі підприємств лісової галузі у зовнішньоекономічній діяльності та умов інфраструктурного забезпечення розвитку лісогосподарської діяльності в прикордонному регіоні, удосконаленні підходів до оцінювання рівня розвитку лісогосподарської діяльності на регіональному рівні, враховуючи діяльність на внутрішньому ринку та орієнтацію на зовнішні ринки.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових висновків, положень та результатів, сформульованих у дисертації

Аргументованість, достовірність та обґрунтованість зроблених в дисертаційній роботі висновків та рекомендацій визначається сукупністю викладених наукових результатів, що базуються на глибокому аналізі фахової літератури, фактичних матеріалах, статистичних даних.

Обґрунтуванню теоретичних положень, висновків та практичних рекомендацій, які містяться у дисертації сприяло використання основних положень сучасної економічної науки, наукових праць українських і зарубіжних вчених, фахівців-практиків з питань формування організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні. На основі аналізу наукової літератури узагальнено теоретичні засади дослідження лісогосподарської діяльності регіону та запропоновано напрями удосконалення організаційно-економічного механізму її розвитку, що мають істотне наукове і практичне значення для розробки органами регіональної влади та місцевого самоврядування концепцій, стратегій та програм соціально-економічного розвитку області в цілому та удосконалення розвитку лісогосподарської діяльності зокрема.

Найбільш вагомими науковими результатами, що були отримані особисто здобувачем є наступні:

1. Удосконалення та конкретизація поняття “розвиток лісогосподарської діяльності в регіоні”, що враховує специфіку лісової галузі, зорієнтовану на еколого-економічний баланс, та орієнтацію на конкурентні механізми діяльності лісових господарств з метою ефективного здійснення ними комерційної діяльності (с. 56 рукопису та с. 7 автореферату), на основі чого виокремлено фактори, які мають вплив на розвиток лісогосподарської діяльності в регіоні, що є важливим для окреслення перспективних напрямів удосконалення цієї діяльності.

2. Проведення класифікації факторів впливу на розвиток лісогосподарської діяльності, що включає як фактори забезпечення

конкурентоспроможності лісових господарств, що є основними суб'єктами лісогосподарської діяльності, так і фактори, що безпосередньо впливають на лісогосподарську діяльність у регіоні. В межах сформульованого переліку факторів забезпечення конкурентоспроможності, що є загальними для різних галузей економіки (рис. 1.9, с. 60), зауважено також, що для лісової галузі конкурентоспроможний розвиток підприємств слід скоригувати на раціональне використання лісових ресурсів, врахувати умови збереження та відновлення лісового фонду регіону і країни в цілому з врахуванням специфічних факторів розвитку лісогосподарської діяльності, таких як природні та ризикові (рис. 1.10 на с. 66 рукопису та рис. 1 на с. 8 автореферату).

3. Удосконалення підходів до оцінки розвитку лісових господарств на основі розрахунку комплексного рейтингового показника методом відстаней до еталону (рис. 2.11 на с. 131 рукопису, рис. 2 на с. 10 автореферату) на основі таких індикаторів лісогосподарської діяльності як (с. 128-129): кількість штатних працівників, фонд оплати праці, середньомісячна оплата праці на підприємстві, обсяги заготівлі ліквідної деревини, обсяги реалізації деревини в круглому вигляді, обсяги реалізації необробленої деревини на аукціонних торгах, частка власних коштів підприємства в загальних обсягах коштів, спрямованих на ведення лісового господарства, обсяги прибутку підприємства, частка реалізації деревини на внутрішньому ринку. На основі розрахунку комплексного рейтингового показника розвитку лісових господарств Закарпатської області запропоновано групування лісових господарств області на господарства з високим, вище середнього, середнім, нижче середнього та низьким рівнем конкурентоспроможності (с. 131-132). Здійснено також розподіл лісових господарств відповідно до природно-економічних зон їх розташування на групи: гірська, передгірна, низина та ранжування за цими групами рівня конкурентоспроможності лісових господарств (рис. 2.12, с. 133). Результати проведеного розподілу продемонстрували неоднорідність розвитку лісових господарств області у цілому, незалежно від районів їх розміщення, що підтверджує недоцільність здійснення заходів підвищення конкурентоспроможності лісових господарств за єдиним алгоритмом, а вимагає диференційованого підходу, зважаючи на стан, особливості та специфіку організації їх роботи.

4. Розвиток поняття “організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні” як сукупність складових, що забезпечують організацію та ведення лісогосподарської діяльності в регіоні, з особливим акцентом на збалансуванні соціальних, економічних та екологічних інтересів регіону у поточному періоді, що забезпечить засади конкурентоспроможного розвитку лісового господарства у перспективі і, на відміну від традиційного бачення, враховує рівень розвитку внутрішнього та зовнішнього середовища суб'єктів лісогосподарської діяльності (с. 75). На основі ідентифікованих специфічних характеристик організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні

виділено перелік завдань його функціонування (с. 76), а також сформовано компонентну структуру організаційно-економічного механізму розвитку лісгосподарської діяльності в регіоні (рис. 1.12, с. 77), яка включає як організаційну, так і економічну складові, що забезпечують взаємодію суб'єкта лісгосподарської діяльності з середовищем, в якому він функціонує. Важливим елементом компонентної структури організаційно-економічного механізму розвитку лісгосподарської діяльності виокремлено вплив, який здійснюють лісові господарства в регіоні, серед яких економічний, соціальний та екологічний (рис. 1.13, с. 78), що окреслюють можливі відповідні ефекти діяльності лісгосподарських підприємств в економіці регіону.

5. Удосконалення компонентної структури організаційно-економічного механізму розвитку лісгосподарської діяльності в регіоні, основними складовими якої, на відміну від інших, визначено суб'єктно-об'єктну та функціонально-інструментальну компоненти (рис. 3.1, с. 162 рукопису, рис. 3, с. 12 автореферату), що дозволяє узагальнити взаємодію лісових господарств регіону з інституційним середовищем регіонального та національного рівня з метою формування, використання та підтримання оптимального лісоресурсного потенціалу регіону. Дія організаційно-економічного механізму розвитку лісгосподарської діяльності в регіоні повинна базуватися на системі принципів (с. 161), що забезпечать конкурентоспроможність діяльності лісових господарств.

6. Визначення напрямів розвитку лісгосподарської діяльності в регіоні (рис. 3.3, с. 173), що активізують роботу організаційно-економічного механізму та сприяють посиленню конкурентоспроможних позицій лісових господарств на внутрішньому та зовнішньому ринку. Напрями удосконалення лісгосподарської діяльності в регіоні виділено в декілька груп, серед яких: оптимізація лісгосподарської діяльності в лісі; активізація лісгосподарської діяльності з продуктами лісу; інші напрями розвитку лісгосподарської діяльності в регіоні. При цьому, в межах концепції раціонального природокористування, з метою оптимізації лісгосподарської діяльності в лісі одним із першочергових завдань виокремлено активізацію заходів охорони, захисту та відновлення лісу (с. 172).

7. Розроблення моделі кластерної організації розвитку лісгосподарської діяльності в регіоні (рис. 3.5, с. 186 рукопису, рис. 4, с. 14 автореферату), що сприяє ефективному використанню природного потенціалу розвитку лісового господарства, злагодженій взаємодії працівників лісового господарства та інших секторів економіки, представників освіти та науки, органів влади в регіоні та місцевого населення, й зорієнтована на досягнення синергетичного ефекту. На основі сформованої структури лісгосподарського кластеру запропоновано класифікацію завдань його учасників (рис. 3.2, с. 188), що забезпечить раціональне використання лісових ресурсів, активізацію переробки деревини, розвитку туризму, використання вторинної сировини, виробництво енергії з відходів лісопереробки дасть можливість створити нові

робочі місця, підвищити надходження до бюджетів та збільшити доходи місцевого населення.

8. Конкретизація програмних інструментів розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні, які, крім традиційних напрямів, передбачають диверсифікацію діяльності лісових господарств (с. 197) через активізацію допоміжних видів діяльності галузі, серед яких: контрольований збір, переробка та реалізація побічної продукції лісових господарств, а також формування відповідного інфраструктурного забезпечення, зокрема інформаційно-консультаційних центрів (с. 200), що спростить прийняття управлінських рішень керівниками лісогосподарських підприємств та сприятиме зростанню ефективності їх діяльності, посиленню конкурентоспроможних позицій на ринку.

Окрім виділених автором дисертації елементів наукової новизни, пріоритетне значення для обґрунтування оцінки розвитку лісових господарств регіону має проведення опитування керівників лісогосподарських підприємств щодо особливостей розвитку та проблем діяльності лісових господарств, що було здійснено у три етапи - 2011 р., 2013 р. та 2016 р (параграф 2.2). В результаті опитування встановлено, що програми ведення і розвитку лісового господарства сприяють удосконаленню лісогосподарської діяльності, ефективним вважається вплив органів регіональної влади на діяльність лісових господарств регіону, а також виокремлено фактори, які мають найбільший вплив на розвиток лісогосподарської діяльності, найважливіші інструменти сприяння розвитку лісогосподарської діяльності в Закарпатській області.

4. Достовірність та наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

При підготовці дисертаційного дослідження та фахових публікацій Цалан М. І. використовувала фундаментальні положення визнаних наукових шкіл, критичне осмислення досягнень вітчизняних та зарубіжних учених в теорії й практиці функціонування механізму лісогосподарської діяльності.

Дисертанткою обґрунтовано застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, серед яких методи логічного узагальнення для обґрунтування необхідності систематизації основних понять та підходів до визначення організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні; монографічний при розгляді думок вчених стосовно теоретичних основ розвитку лісогосподарської діяльності на регіональному рівні, формуванні організаційно-економічного механізму її забезпечення та вивченні досвіду ведення лісогосподарської діяльності в окремих країнах (розділ 1); аналізу та синтезу при обробці статистичної інформації, яка відображає сучасний стан та тенденції розвитку лісогосподарської діяльності в Закарпатській області; порівняння, за допомогою якого здійснено зіставлення показників функціонування лісових господарств області, що дозволило оцінити диференціацію рівнів їх розвитку; графічний для наочного відображення

результатів дослідження; опитування для отримання інформації з першоджерела щодо стану ведення лісогосподарської діяльності та проблем, які гальмують розвиток лісових господарств Закарпатської області; експертних оцінок - при визначенні вагових коефіцієнтів для розрахунку комплексного рейтингового показника розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні (розділ 2); узагальнення при формуванні організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні; SWOT-аналізу створення та розвитку лісогосподарського кластеру у Закарпатській області (розділ 3).

Основні елементи наукової новизни дисертаційної роботи Цалан Мирослави Іванівни характеризують наступні положення:

удосконалено:

- поняття “розвиток лісогосподарської діяльності в регіоні”, яке трактується як комплекс заходів, що здійснюються лісовими господарствами з метою забезпечення та підвищення їх конкурентоспроможності в економіці регіону, використовуючи його конкурентні переваги з умовою збереження, раціонального використання та відтворення лісових ресурсів. На відміну від інших, це поняття враховує специфіку лісової галузі, зорієнтовану на еколого-економічний баланс, та орієнтацію на конкурентні механізми діяльності лісових господарств з метою ефективного здійснення ними комерційної діяльності для подальшого спрямування її результатів на розвиток лісогосподарської діяльності в регіоні. Такий підхід забезпечує подолання традиційного стереотипу щодо ведення лісогосподарської діяльності та формування нового бачення, яке відповідає принципам ринкової економіки;

- класифікацію факторів впливу на лісогосподарську діяльність, що включає як фактори забезпечення конкурентоспроможності лісових господарств як основних суб'єктів лісогосподарської діяльності, так і фактори, що безпосередньо впливають на розвиток лісогосподарської діяльності у регіоні. На відміну від раніше відомих підходів, останні розподілено на загальні, які формуються на державному та регіональному рівнях, а також специфічні, що відображають особливості лісової галузі;

- підходи до оцінки розвитку лісових господарств на основі розрахунку комплексного рейтингового показника методом відстаней до еталону. Первинними показниками при цьому запропоновано використовувати такі: кількість штатних працівників на підприємстві, фонд оплати праці, середньомісячна оплата праці на підприємстві, обсяги заготівлі ліквідної деревини під час усіх видів рубок, обсяги реалізації деревини в круглому вигляді, обсяги реалізації необробленої деревини на аукціонних торгах, частка власних коштів підприємства в загальних обсягах коштів, спрямованих на ведення лісового господарства, обсяги отриманого прибутку підприємством, частка реалізації деревини на внутрішньому ринку. Вони відображають соціальну, економічну складові діяльності лісогосподарського підприємства та його участь у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Такий підхід дозволив згрупувати лісові господарства відповідно до розрахованого

комплексного показника та визначити їх позиції відносно один одного;

набули подальшого розвитку:

- поняття “організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні” як сукупність складових, що забезпечують організацію та ведення лісогосподарської діяльності в регіоні, злагоджена взаємодія яких веде до її якісних змін в умовах збалансування соціальних, економічних та екологічних інтересів регіону у поточному періоді та забезпечує засади конкурентоспроможного розвитку лісового господарства у перспективі;

- компонентна структура організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні, основними складовими якої, на відміну від інших, визначено суб’єктно-об’єкту та функціонально-інструментальну компоненти;

- напрями розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні, що активізують роботу організаційно-економічного механізму, а саме: оптимізація лісогосподарської діяльності в лісі, організація та активізація лісогосподарської діяльності з продуктами лісу, формування лісогосподарського кластеру в регіоні. Такий підхід відповідає цілям діяльності лісових господарств, зростанню її ефективності та посиленню їх конкурентоспроможних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринку;

- організація кластерної моделі розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні, що сприяє ефективному використанню природного потенціалу розвитку лісового господарства, злагодженій взаємодії працівників лісового господарства та інших секторів економіки, представників освіти та науки, органів влади в регіоні та місцевого населення, й зорієнтована на досягнення синергетичного ефекту. Налагодження тісних комунікаційних каналів та їх координація між суб’єктами кластерної моделі сприяє полегшенню обміну інформацією між ними, встановленню тісних коопераційних зв’язків та отриманню визначеного результату в умовах конкуренції;

- програмні інструменти розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні, які крім традиційних напрямів передбачають диверсифікацію діяльності лісових господарств, зокрема шляхом розвитку сфери побічного лісокористування та рекреаційного використання лісу, що відповідним чином активізує господарську діяльність лісових господарств регіону, а також формування інфраструктурного забезпечення, зокрема створення інформаційно-консультаційного центру, що спростить прийняття управлінських рішень керівниками лісових господарств.

Основні положення та результати дослідження розглянуто та схвалено на таких всеукраїнських та міжнародних науково-практичних і науково-методичних конференціях: XII міжнародній науково-практичній конференції “XXI століття: Наука. Технологія. Освіта “ (31 травня – 1 червня 2007 р. м. Мукачево), IV міжнародній науково-практичній конференції “Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах” (11-12

жовтня 2007 р., м. Луцьк), X міжнародній науково-практичній конференції “Теорія і практика сучасної економіки” (14-16 жовтня 2009 р., м. Черкаси), міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів і студентів “Організаційно-економічні проблеми регіонального розвитку в сучасних умовах” (29 квітня 2011 р., м. Сімферополь), II міжнародній науково-практичній конференції “Конкурентоспроможність економіки України: теорії, моделі, механізми” (25-26 січня 2013 р., м. Дніпропетровськ), всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції студентів та молодих вчених “Моделювання соціально – економічних процесів: сучасні проблеми та їх вирішення” (19-21 березня 2014 р., м. Жовті Води), міжнародній науково-практичній конференції “Розвиток національної економіки: теорія і практика” (3–4 квітня 2015 р., м. Івано-Франківськ), міжнародній науковопрактичній конференції “Управління економічними процесами: сучасні реалії і виклики” (22-23 березня 2017 р., м. Мукачево), міжнародній науково-практичній конференції “Сучасні особливості шляхів вирішення економічних проблем розвитку” (29-30 вересня 2017 р., м. Львів).

5. Повнота відображення наукових положень, висновків та пропозицій у наукових фахових виданнях

За результатами дослідження опубліковано 19 наукових праць загальним обсягом 7,06 д. а., серед яких 6 – у наукових фахових виданнях України, у тому числі 1 стаття у виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз; 1 стаття - у іноземному виданні, що індексується міжнародними наукометричними базами, 9 тез доповідей за матеріалами конференцій та 3 публікації, що додатково відображають зміст дисертації. Особисто автору належить 6,75 д. а.

Зміст публікацій у наукових фахових виданнях, їх кількість повною мірою відображають наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. У дисертації використані лише ті ідеї та положення, що є особистим доробком дисертанта.

Зміст дисертації, її структура відповідають основним положенням, висновкам та рекомендаціям дисертаційного дослідження. Дисертація викладені у науковому стилі. При цьому варто засвідчити, що наукові положення, елементи наукової новизни, висновки і рекомендації, приведені Цалан М. І., належним чином розкрито і обґрунтовано у самій дисертації.

Дисертаційна робота Цалан М. І. «Організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні» за своїм змістом, рівнем наукової новизни, систематизацією матеріалу, висновками і пропозиціями являє собою завершене, самостійно виконане наукове дослідження.

Автореферат оформлений відповідно до нормативних вимог, відображає основні положення дисертаційної роботи, повною мірою відображає наукову новизну дослідження.

Висновки і рекомендації, які відображено в дисертації, Цалан М. І.

отримала самостійно, опублікувала їх у наукових виданнях, практично впровадила, що підтверджено відповідними довідками.

6. Теоретична цінність та практична значущість одержаних наукових результатів

Теоретична цінність одержаних результатів полягає в розробленні теоретико-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні.

Результати дослідження використані у роботі Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства при розробці практичних заходів щодо реалізації стратегії збалансованого розвитку лісового та мисливського господарства України на регіональному рівні (довідка № 01-09/1799 від 01.12.2017 р.). У роботі ДП “Ясінянське ЛМГ” враховано переваги участі підприємства у кластері та підхід до оцінки конкурентоспроможного розвитку лісогосподарських підприємств (довідка №600 від 26.10.2017 р.). Результати оцінки розвитку лісгоспів Закарпаття за визначенням комплексного рейтингового показника та результати опитування директорів лісових господарств регіону щодо стану та проблем розвитку лісогосподарської діяльності використані ДП “Виноградівське ЛГ” при розробці плану його перспективної діяльності (довідка №01-11/345 від 20.10.2017 р.). У роботі ДП “Берегівське лісове господарство” використано підхід до оцінки конкурентоспроможного розвитку лісогосподарських підприємств за визначеними показниками та зведені результати опитування директорів лісових господарств Закарпатської області (довідка №488/1 від 02.11.2017 р.). Основні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, зокрема факультету міжнародних економічних відносин, при проведенні лекційних та семінарських занять з дисциплін: “Економіка підприємства”, “Економіка регіонів та зовнішньоекономічні зв’язки України” (довідка № 5930-01/27 від 15.12.2017 р.). Окреслені автором тенденції розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні та концептуальні основи її кластерної організації використано у роботі НДІ “Інститут державного управління та регіонального розвитку” (довідка № 381 від 09.12.2017 р.) у процесі вивчення особливостей впливу державної політики на розвиток регіону.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

При ознайомленні з дисертаційною роботою Цалан М. І. не виникає сумнівів у досить глибокій обґрунтованості і достовірності абсолютної більшості сформульованих у ній положень, висновків і пропозицій.

На жаль, рецензована робота не позбавлена деяких недоліків і суперечливих міркувань. Йдеться про наступне:

1. Аналізуючи фактори розвитку лісогосподарської діяльності регіону,

дисертант пропонує на рис. 1.10 узагальнену класифікацію чинників, які впливають на розвиток лісогосподарської діяльності регіону, де, серед специфічних факторів розвитку лісогосподарської діяльності, представлено природні та ризикові. Зважаючи на важливість виконання Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, яку, на ст. 160, автор представляє як один з інструментів підвищення ефективності реформ у лісогосподарській галузі, цей рисунок набув більш реалістичного та прикладного значення, якщо б ризикові фактори були доповнені ризиками нераціонального використання лісових ресурсів, ризиками виробництва продукції лісогосподарської галузі з низькою доданою вартістю.

2. На рис. 2.11 дисертант представляє результати розрахунку комплексного рейтингового показника розвитку лісових господарств Закарпатської області у 2013-2016 рр., згодом, на основі цих результатів здійснює ранжування лісових господарств за рівнями конкурентоспроможності. Зважаючи на змістову наповненість рейтингового показника факторами, що характеризують конкурентоспроможність підприємств лісового господарства, вважаємо більш доречним перейменування цього показника на комплексний рейтинговий показник конкурентоспроможного розвитку. Це виглядало б більш логічно та цілісно, враховуючи, що в параграфі 1.1 наводиться аргументація доцільності аналізу діяльності лісогосподарських підприємств в контексті конкурентоспроможного розвитку.

3. Не заперечуючи важливості та актуальності наведеного у параграфі 3.1 організаційно-економічного механізму розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні (рис. 3.1, с.162), доцільно було б передбачити розподіл інструментів активізації механізму за пріоритетними напрямками згідно з економічними, соціальними, екологічними цілями регулювання. Це виглядало б більш логічно в контексті виокремлених на рис. 1.12 економічного, соціального та екологічного видів впливу лісогосподарського сектору на економіку регіону та в межах концепції зрівноваженого розвитку, яка передбачає дотримання рівноваги між трьома елементами: економічним (господарським), екологічним (природним) та суспільним (соціальним) при здійсненні лісогосподарської діяльності (рис. 1.8).

4. Незважаючи на змістовне наповнення параграфу 1.1, де дисертантом розглянуто теоретичні засади господарської діяльності, було б доцільно більш чітко окреслити роль лісогосподарської діяльності в економіці регіону.

5. Аналізуючи модель кластерної організації розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні (рис. 3.5, с. 186), що повинна забезпечувати взаємодію лісогосподарських підприємств, науково-освітніх установ, органів місцевої влади та громадськості, слід було також виокремити інструменти взаємодії учасників кластеру. Також суперечливим видається твердження дисертанта про необхідність залучення ядром кластеру, на початковому етапі його формування, ті лісові господарства, які за результатами

комплексної рейтингової оцінки мають високий рівень конкурентоспроможного розвитку (с. 185), адже завданням кластеру є активізація кооперації та взаємодії з метою підвищення ефективності діяльності саме слабких підприємств галузі. Необхідність вирівнювання диспропорцій конкурентоспроможності підприємств лісогосподарської галузі підтверджується також проведенням розподілом лісових господарств відповідно до їх розміщення у природно-економічних зонах Закарпатської області (табл. 2.22, с. 133).

8. Відповідність дисертації вимогам, встановленим МОН

Дисертаційна робота Цалан М. І. «Організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні» за своїм змістом і науковим наповненням відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, вимогам МОН України до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (192 найменування на 18 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 262 сторінки (з яких 16 додатків на 35 сторінках), робота містить 30 таблиць, 30 рисунків.

Дисертаційна робота викладена діловою українською мовою з дотриманням наукового стилю, оформлення відповідає сучасним вимогам і нормам.

Автореферат повністю відображає основні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження, є ідентичним результатом дисертації.

Загальний висновок

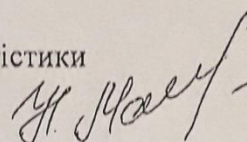
За актуальністю, характером виконаних завдань, теоретичним і практичним значенням дисертація Цалан М. І. «Організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні» є самостійним, цілісним, завершеним та оригінальним науковим дослідженням, що має вагомий теоретичний та практичний значення.

Тема роботи, об'єкт і предмет дослідження, зміст та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. Дисертаційна робота містить раніше не захищені наукові положення.

Отримані Цалан М. І. наукові результати дисертаційного дослідження «Організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні» та автореферат за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною отриманих результатів, ступенем впровадження у практику відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами і доповненнями), які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

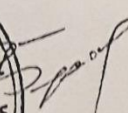
На підставі проведеного аналізу вважаю, що представлена до захисту дисертаційна робота «Організаційно-економічний механізм розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні» заслуговує позитивної оцінки, а її автор Цалан Мирослава Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:
старший викладач кафедри маркетингу та логістики
НУ «Львівська політехніка», к.е.н.

 Маргіта Н.О.

Підпис к.е.н. Маргіти Н. О. засвідчую:
Секретар Вченої Ради
НУ «Львівська політехніка»
канд. техн. наук, доцент

Брилинський Р. Б.